

BİR DÜNYA HARİKASI YOK OLUYOR...

Gökova'yı kim kurtaracak?..

DOÇ. DR. MUZAFFER EVİRGEN

Doğal ve tarihi zenginliği olan diğer pek çok yöremizde de benzer hataları yapmamız Gökova-Kemerköy Termik Santrali'nin yanlış örnek olmasından dolayı tekrarlanabilecektir.

Gökova'da yapımı süren termik santral konusu içinde bulunduğumuz günlerde tekrar gündeme geldi. 1990'ın başında da benzer olarak bir tartışma alevlenmiş ve yapılmakta olan termik santralin bir otel kompleksine çevirilmesi ve 300 m'lik bacasının da döner lokanta olarak düşünülmesi bir anda, hem basında hem de çevreciler arasında değişik bir hava estirmişti. Ancak, sonraki günlerde çeşitli kesimlerden yetki-

liler ve siyasiler tarafından olayı küllendiren ve kapatan ifadeleri okuyunca birkaç günlük bu hoş düş bitmişti. "Gökova Olayı" neydi ve santralin bu aşamasına gelmesine rağmen hâlâ için pik çok kişi niçin duyarlı bir konu olabiliyordu? Bunu düşündüğümüzde, dönüştürülecek yerlerde bulunduğumuzu ve duyarlı tepkiyi anlayabiliyoruz.

Bu santral, yörede bulunan linyitlerin değerlendirilmesi için planlanan ve birbirine kuş uçuşu 25-

30 km uzaklıklarda bulunan üç termik santralden biridir ve diğer ikisi önceki yıllarda faaliyete geçmiştir. Elbette, ülkemizde enerji gereksinimi için pek çok alternatif kaynağı devreye sokmamız gerekir. Ve kalkınma hamlesi içinde olan Türkiye'nin de enerjiye ihtiyacı vardır. Bunlar doğrudur.

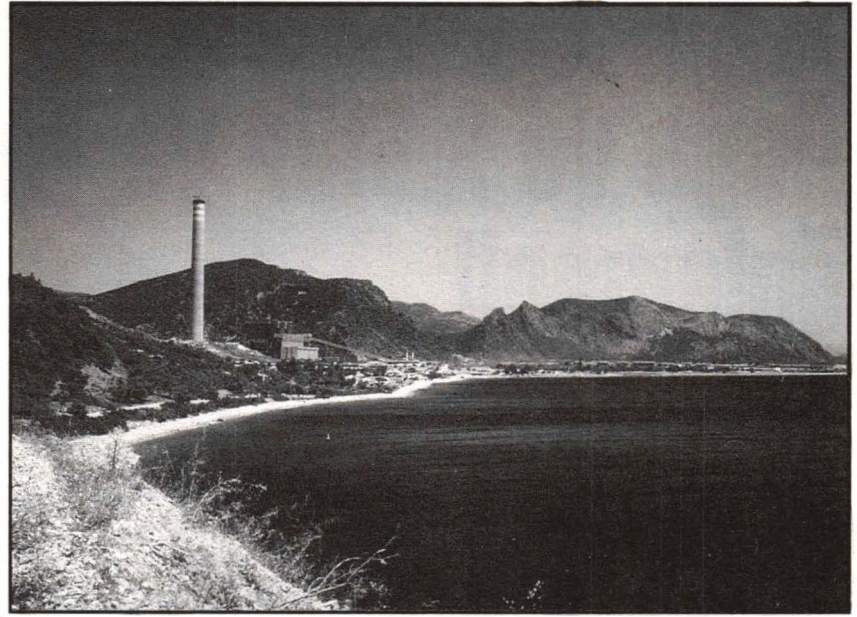
Ancak, bu enerjiyi elde ederken dikkat edilmesi gereken pek çok faktör arasında birinci ve en önemlisi çevre faktörüdür. Her şeyden önce Çevre Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca planlanan faaliyetler sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir Çevresel Etki Değerlendirilmesi Raporu-ÇED (Environmental Impact Assessment -

EIA) hazırlar ve bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurulacak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atıkların ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınabilecek önlemler belirtilir. Bu, esas zorunluluk sadece Gökova-Kemerköy termik santralleri için değil, çevreye etki edecek tüm faaliyetlerde geçerlidir. ÇED Raporu, bir termik santral, bir fabrika, bir otel, bir yeni yerleşim bölgesi, bir havaalanı v.b. pek çok konu için mutlaka yapılması yasal zorunluluktan öte çevremizin korunması için de hayati önem gösteren bir çalışmadır.

Türkiye'nin, bu aşamasına gelmiş bir termik santralden vazgeçerek bunu bir otel kompleksi+bir tabiat ve tarih müzesi+bir çevre araştırma merkezi haline dönüştürülmesini değerlendirdiğimizde bu işin elbette bir maliyeti olacaktır. Ancak, hadisenin sadece başlangıçtaki maliyeti düşünülerek hareket edilmesi durumunda diğer doğal ve tarihi zenginliği olan pek çok yöremizde de benzer hataları yapmamız Kemerköy Termik Santrali'nin yanlış örnek olmasından dolayı tekrarlanabilecektir. Bu aşamasına gelmiş olan bir faaliyetten dönüldüğünde kısa ve orta vadede Türkiye'nin büyük kazançları olabilecektir.

Her şeyden önce yörenin doğal ve tarih bütünlüğü termik santral gibi çok kirlenici bir sanayi ile bozulmayacak ve ülkemiz bu kararıyla aynen Dalyan-Iztuzu otel projesinde olduğu gibi (deniz kaplumbağaları nedeniyle) pek çok uluslararası platformda takdir edilecek, itibar kazanacak, yörenin yerli ve yabancı basın-yayın kurumları tarafından tanıtımı yapılacak ve turizm hareketi yükseltilen olacaktır. Dalyan yöresinde 1986 yılında 30 bin kişi dolayında olan turizm, faaliyetleri, konunun yurtiçi

ve yurtdışında konuşulması, tartışılması sonucunda 1988 yılında 300 bin kişiye ulaşmış ve bu 1989 yılında da 500 bin kişiyi geçmiştir. Bu örnek Gökova için de geçerlidir ve olay yöreye büyük bir turizm ilgiyi getirebilecektir. Az önce de söz edildiği gibi bu karar ülkemize sadece çevre koruma konusunda değil, aynı zamanda uluslararası tüm ilişkilerde de çok büyük bir saygınlık kazandıracaktır. Zira pek çok uzman tarafından da dünya ölçeğinde emsalsiz kabul edilen bu yöreye bir termik santralin kurulmasındaki uyumsuzluğu savunabilecek gerekçeler günümüz için geçerli olamaz. Bu, misafir salonuna çöp tenekesi koymak kadar iza-hı güç bir olaydır. Her şeyden önce birbirleriyle çok yakın olan diğer iki santralin ek kapasitelerle büyütülmesiyle yörede bulunan kömür rezervlerinin işlenmesi de mümkün olabilecektir.

Taraf olduğumuz "uluslararası sınırlararası hava kirliliği sözleşmesi" uyarınca Türkiye'nin bu santralde olduğu gibi 300 m'lik yüksek bacalar yaparak bacagazını transfer edebilmesi, hem sözleşmeye koyduğu imza ile büyük çelişki yaratacak, hem de yakın

gelecekte yüklüce tazminat ödemeleri söz konusu da olabilecektir. "Zararın neresinden dönülürse kârdır" atasözünde olduğu gibi, henüz dönülebilecek bir noktada olduğunu düşündüğümüz bu santralin, bugünlerde belki de son kez ilgililere hatırlatılması açısından gündeme getirilmesi iyi değerlendirerek bu konuyu sadece kâr - zarar aritmetiğinin dar sınırları içinde kalmadan düşünebilirsek, "üzgün Gökova" işte o zaman gelecek nesillere de gülümseyebilecektir. □

